

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΔΗΜ. ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΛΗΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ
ΓΕΝ. Δ/ΝΣΗ ΛΟΙΚ. ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ
ΛΙΕΥΘΥΝΣΗ ΛΣΤΙΚΗΣ & ΔΗΜ. ΚΑΤ/ΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΤΡΩΩΝ & ΛΗΞΙΑΡΧΕΙΩΝ

Αθήνα, 6 Μαρτίου 2003
Α.Π. Φ. 97920 / 2544

Ταχ. Δ/ση : Σταδίου 31
Ταχ. Κώδικας : 105 59
TELEX :
TELEFAX :
Πληροφορίες : ΣΤ. ΚΑΡΑΜΗΛΑΤΣΟΥ
Τηλέφωνο : 3223521/316
3245417

ΠΡΟΣ: 1. Τις Περιφέρειες
α) Δ/ση Αυτ/σης κ' Αποκ/σης
(έδρες Περιφερειών)
β) Δ/ση Τοπικής Αυτ/σης κ'
Διοίκ. στους λοιπούς Νομούς
της Χώρας
2. Νομ. Αυτ/σεις
κ' Νομαρχιακά Διαμερίσματα
3. α) Δημάρχους κ' Προέδρους
Κοινοτήτων κ'
β) Δηξιάρχους
(μέσω των Λ/σεων Τοπικής
Αυτ/σης και Διοίκησης
με αναπαραγωγή)

Αριθ. εγκυκλίου ...14.....

ΘΕΜΑ: « Διατήρηση του συζυγικού επωνύμου σε γυναίκες που αν και παντρεύτηκαν μετά την ισχύ του Ν. 1329/83 ωστόσο ενεγράφησαν στο Δημοτολόγιο με το επώνυμο των συζύγων ».

ΣΧΕΤ.: Η αριθ. 14/2003/3718/15-1-2003 ατομική γνωμοδότηση του Γραφείου του Νομικού Συμβούλου.

Σας κοινοποιούμε κατωτέρω την αριθ. 3718/15-1-2003 ατομική γνωμοδότηση του Γραφείου του Νομικού Συμβούλου του Υπουργείου την οποία και αποδεχόμαστε.

Με τη γνωμοδότηση αυτή γίνεται δεκτό ότι είναι δυνατή η διατήρηση του συζυγικού επωνύμου των γυναικών που τέλεσαν γάμο μετά την 18-2-1983, το οποίο απέκτησαν εξαιτίας λανθασμένης εγγραφής στο Δημοτολόγιο από τους Ο.Τ.Α. κατά

τους πρώτους μήνες εφαρμογής των διατάξεων του Ν. 1329/1983, ειδική επιτρέπεται η ανάκληση γενικού περιεχομένου διοικητικών πράξεων, μόνο μετά την πάροδο εύλογου χρονικού διαστήματος, το οποίο πάντως δεν δύναται να υπερβαίνει τα πέντε έτη, από την έκδοση των πράξεων αυτών, και τούτο επειδή η ανάκληση διοικητικών πράξεων πέραν του προαναφερθέντος αυτού εύλογου χρονικού διαστήματος θα επέφερε ανατροπή στις πραγματικές ή νόμιμες καταστάσεις που δημιουργήθηκαν λόγω των πράξεων αυτών, με συνέπεια η ανατροπή αυτή να είναι αντίθετη προς τις αρχές της εύρυθμης και χρηστής Διοίκησης και της προστατευόμενης εμπιστοσύνης των πολιτών.

Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ

Λ. ΠΑΠΑΔΗΜΑΣ

ΚΟΙΝ.

Υπουργείο Δημόσιας Τάξης
Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας
Κλάδος Ασφάλειας και Τάξης
Δ/ση Κρατικής Ασφάλειας
4^ο Τμήμα Ταυτοτήτων και Αρχείων/Β'
Π. Κανελλοπούλου 4 Τ.Κ. 101 77 ΑΘΗΝΑ

Εσωτερική Διανομή

1. Γραφείο κ. Υπουργού
2. Γραφείο κ. Υφυπουργού
3. Γραφείο κ. Γεν. Γραμματέα
4. Γραφεία κ.κ. Γεν. Δ/ντών
5. Δ/ση Αστικής κ' Δημοτικής Κατάστασης
(σε 20 αντίτυπα)
6. Λοιπές Δ/σεις Κεντρικής Υπηρεσίας

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ
Η ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ
Γραφ. Γραμ. Ε' Υπηρεσίας

ΒΑΣΙΛ. ΚΑΤΣΑΡΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ

Αθήνα, 15 Ιανουαρίου 2003

αρ. πρωτ. 3718/Φ. ερωτ. 87

ΑΤΟΜΙΚΗ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ 14/2003

ΠΡΟΣ:ΥΠΕΣΔΔΑ

Γενική Διεύθυνση Διοικ. Υποστήριξης
Διεύθυνση Αστικής και Δημοτικής
Κατάστασης
Τμήμα Μητρώων και Ληξιαρχείων
Σταδίου 31 – ΤΚ 105 59

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ
29 ΙΑΝ. 2003
ΕΛΗΦΕΡΗ ΤΗ
ΑΡΙΘΜ. ΠΡΩΤ.: 3718/Φ.ΕΡΩΤ.87

Ι. Με το Α.Π.Φ. 96080/27173/6-12-2002 έγγραφο του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, ερωτάται «αν υφίσταται δυνατότητα διατηρήσεως του συζυγικού, και όχι του οικογενειακού επωνύμου γυναικών, οι οποίες τέλεσαν γάμο τους πρώτους μήνες της έναρξης ισχύος του Νόμου 1329/1983, σύμφωνα προς το άρθρο 15 του οποίου, το επώνυμο της γυναίκας, που παντρεύτηκε μετά την 18-2-1983 δεν μεταβάλλεται».

Το ανωτέρω ερώτημα τίθεται, ως εκθέτει η ερωτώσα υπηρεσία, στο πλαίσιο της καταστάσεως που δημιουργήθηκε, όταν πολλοί Δήμοι της χώρας, κατά τους πρώτους μήνες εφαρμογής του Νόμου 1329/1983, ενέγραφαν στα δημοτόλγια τους και χορηγούσαν πιστοποιητικά, σε γυναίκες που τελούσαν τον γάμο τους μετά την 18-2-1983, προς έκδοση δελτίου αστυνομικής ταυτότητας στο επώνυμο του συζύγου τους και όχι στο οικογενειακό τους. Με τις εγκυκλίους 61152 Κ.Δ. 4/1-8-1983 και 12144/εγκ.39/22-3-1984 του Υπουργείου Εσωτερικών δόθηκαν οδηγίες εφαρμογής της διατάξεως και εκλήθησαν οι δήμοι και οι κοινότητες της χώρας να φροντίσουν για την ορθή, σύμφωνα με την ανωτέρω διάταξη, εγγραφή στο δημοτολόγιο του επωνύμου των γυναικών που παντρεύτηκαν, μετά την εφαρμογή του ανωτέρω νόμου. Όμως, κατά την επεξεργασία των στοιχείων του δημοτολογίου για τους νέους εκλογικούς καταλόγους, δυνάμει του Ν. 2623/1998, διαπιστώθηκε ότι μεγάλος αριθμός δήμων και κοινοτήτων δεν είχαν συμμορφωθεί με την ανωτέρω διάταξη. Οι εν λόγω δήμοι, μετά την διαπίστωση

ο γεγονός αυτού, γνώρισαν στις ενδιαφερόμενες ότι θα προβούν αυτεπαγγέλτως στην διόρθωση του επωνύμου τους, και θα τις εγγράψουν, πλέον, με το οικογενειακό τους επώνυμο. Η πλειονότητα, όμως, των προαναφερθεισών γυναικών, προέβαλε το χείρημα ότι οι εγγραφές αυτές, έγιναν με υπαιτιότητα των δήμων και όχι δική τους και ως αποτέλεσμα την καθιέρωση ως επωνύμου, αυτό των συζύγων τους επί μια δεκαετία περίπου, τόσο στα Δελτία Αστυνομικής Ταυτότητας, αλλά και σε πλείστα άλλα δημόσια έγγραφα και τα οποία είναι απαραίτητα για τις συναλλαγές τους η ενδεχόμενη αλλαγή του επωνύμου τους, θα προκαλούσε τεράστιο πρόβλημα. Το όλο ζήτημα έχει δημιουργήσει, ως η ερωτώσα υπηρεσία παρατηρεί τριβές μεταξύ των δήμων και των ενδιαφερομένων.

II. α. Με το άρθρο 1388 ΑΚ, ορίζεται ότι «Με τον γάμο δεν μεταβάλλεται το επώνυμο του συζύγου, ως προς τις έννομες σχέσεις τους.....»

Η διάταξη ισχύει, ως ανωτέρω, δυνάμει του άρθρου 15 του Ν. 1329/1983, από την δημοσίευση του νόμου αυτού, δηλαδή από την 18-2-1983.

β. Στις διατάξεις Π.Δ. 497/1991, «Κώδικας Διαταγμάτων για τα δημοτολόγια», και ειδικότερα στο άρθρο 6 παρ. 1 ορίζεται ότι: «Κάθε εγγραφή, διαγραφή, μεταφορά από τη μία σε άλλη οικογενειακή μερίδα, προσθήκη ελλειπόντων στοιχείων, διόρθωση ασφαλμένων στοιχείων καθώς και κάθε άλλη μεταβολή στο δημοτολόγιο ενεργείται, εφόσον συντρέχουν οι νόμιμες προϋποθέσεις, είτε αυτεπαγγέλτως, βάσει επίσημων στοιχείων που υπάρχουν στο δήμο ή την κοινότητα, είτε κατόπιν αιτήσεως του ενδιαφερομένου, πάντοτε με πράξη του δημάρχου ή του προέδρου της κοινότητας. Η πράξη αυτή του δημάρχου ή του προέδρου της κοινότητας προσυπογράφεται από τον προϊστάμενο του δημοτολογίου, δημοτικό υπάλληλο για τους δήμους και από τον κοινοτικό υπάλληλο για τις κοινότητες, καταχωρίζεται στο δημοτολόγιο και είναι αμέσως εκτελεστική».

Στην διάταξη του άρθρου 9 του ίδιου προεδρικού διατάγματος ορίζεται ότι «1. Η εγγραφή στο δημοτολόγιο αποτελεί την απόδειξη της ιδιότητας του δημότη του δήμου ή της κοινότητας. 2. Τα στοιχεία του ονόματος, η οικογενειακή κατάσταση, προκύπτουν από το δημοτολόγιο».

γ. Με τον Ν.Δ. 2573/53, περί αλλαγής επωνύμου.....» είναι δυνατή η αλλαγή του επωνύμου, με απόφαση του Νομάρχη, ύστερα από αίτηση των ενδιαφερομένων.

III. Αν και κατ' αρχήν, δια της διοικητικής οδού δεν μπορούν να ανατραπούν οι ρυθμίσεις του αστικού δικαίου μάλιστα οι διατάξεις αναγκαστικού δικαίου που ρυθμίζουν τα του επωνύμου, το οποίο αποτελεί μεν στοιχείο της προσωπικότητας του ατόμου, η

πρόσκτηση ή η αλλαγή του δεν αιόκειται στην ιδιωτική βούληση, αλλά ενδιαφέρει και την δημόσια τάξη. (ΣτΕ 1810/87).

Γίνεται, όμως, δεκτό ότι, είναι δυνατόν μετά την τέλεση γάμου, κατά την διοικητική διαδικασία του Ν.Λ. 2573/1953, η έγγαμος γυναίκα να ζητήσει αλλαγή του επωνύμου της και να προσλάβει εκείνο του συζύγου της, υπό τα προαπαιτούμενα, όμως, του ανωτέρω διατάγματος, μετά από απόφαση του Νομάρχη, ο οποίος ασκών την ανήκουσα σ' αυτόν διακριτική εξουσία, οφείλει σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, προπαντός να εκτιμά τους λόγους που επικαλείται ο αιτών την μεταβολή του επωνύμου του και να αποφαινεται εν όψει της σοβαρότητας των λόγων αυτών, εάν ενδείκνυται ή όχι η ζητούμενη μεταβολή, αιτιολογώντας ειδικά, από την άποψη αυτή, την απόφαση του (ΣτΕ 2904/1996). Βεβαίως, στο πλαίσιο που τίθεται το ερώτημα, δεν εφαρμόζεται το Ν.Λ. 2573/1953, διότι προϋποθέτει πρωτοβουλία των ενδιαφερομένων και επίκληση ειδικών λόγων που θα στηρίζει το αίτημα της αλλαγής επωνύμου.

Περαιτέρω, παρατηρείται ότι, κατ' αρχήν, επιτρέπεται ελεύθερα η ανάκληση των παρανόμων ή πλημμελών ατομικών ή γενικού περιεχομένου διοικητικών πράξεων, ακόμη και όταν χαρακτηρίζονται από τις οικείες διατάξεις ως οριστικές ή ανέκκλητες (ΣτΕ 3261/1998, 2692/1999), ανεξάρτητα από το εάν από τις πράξεις αυτές έχουν απορρεύσει δικαιώματα των πολιτών, εφ' όσον, όμως, η ανάκληση γίνει μέσα σε εύλογο χρόνο από την έκδοση τους. Η ανάκληση χωρεί μόνο για λόγους νομιμότητας και όχι για διαφορετική εκτίμηση των ιδίων πραγματικών περιστατικών, εκτός εάν σε αυτή την περίπτωση συντρέχει λόγος δημοσίου συμφέροντος (ΣτΕ 441/1984).

Ο εύλογος χρόνος κρίνεται κατ' εκτίμηση των συνθηκών κάθε περίπτωσης, δεν μπορεί, όμως, να είναι σύμφωνα με τον ΑΝ 261/1968, λιγότερος από πέντε έτη από την έκδοση της πράξης, εκτός αν υπάρχει αντίθετη ειδική διάταξη. Η ανάκληση των παρανόμων επωφελών πράξεων, των πράξεων δηλαδή, από τις οποίες οι καλόπιστοι πολίτες απέκτησαν δικαιώματα δεν επιτρέπεται. Η έννοια του δικαιώματος δεν περιορίζεται στα δικαιώματα, που αναγνωρίζονται από το ιδιωτικό ή το δημόσιο δίκαιο, και παρέχουν αξίωση κατά της διοίκησης ή των ιδιωτικών για παροχή ή παράλειψη, αλλά είναι ευρύτερη και περιλαμβάνει την ωφέλεια την οποία ο πολίτης αντλεί από νομικές ή πραγματικές καταστάσεις, και η ανατροπή των οποίων είναι αντίθετη προς τις αρχές της εύρυθμης και χρηστής διοίκησης και της προστατευόμενης εμπιστοσύνης των πολιτών, εκτός αν το διοικητικό όργανο παρασύρθηκε στην έκδοση της πράξης από δολία ενέργεια το ενδιαφερομένου ή υπάρχουν λόγοι δημοσίου συμφέροντος ή η πράξη προσκρούει την δημόσια τάξη ή η ανάκληση γίνεται για λόγους συμμόρφωσης προς το

περιεχόμενο απόφασης διοικητικού δικαστηρίου(Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου,Επ.Σπηλιωτόπουλος,παρ.175,177,178,έκδ. 2000,και τις εκεί αναφορές στην νομολογία).

III. Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοικήσεως,(ΟΤΑ), έχουν ,και' αρχήν, την δυνατότητα με το άρθρο 6 παρ. 1 του Π.Δ. 497/1991 να προβαίνουν και αυτεπαγγέλτως στην διόρθωση εσφαλμένων στοιχείων, βάσει επισήμων στοιχείων που υπάρχουν στον ΟΤΑ, εφ' όσον συντρέχουν οι νόμιμες προϋποθέσεις.

Στην περίπτωση που εξετάζεται,εν προκειμένω,οι εν λόγω ΟΤΑ προέβησαν παρά τον νόμο, δηλ. το άρθρο1388 ΑΚ, όπως τούτο ισχύει μετά την 18-2-1983, και προβλέπει ότι το επώνυμο των συζύγων δεν μεταβάλλεται μετά τον γάμο, στην καταχώριση στα δημοτολόγια, ως επώνυμο των γυναικών που τέλεσαν γάμο μετά την ανωτέρω ημερομηνία,εκείνο των συζύγων τους.Ακολούθως, δεν προέβησαν εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος στην διόρθωση της εσφαλμένης αυτής μη νομίμου εγγραφής.

IV. Υπό τα δεδομένα αυτά, η απάντηση που προσήκει στο ερωτήμα που τίθεται εν προκειμένω,είναι ότι είναι δυνατή η διατήρηση του συζυγικού επωνύμου των γυναικών που τέλεσαν γάμο μετά την 18-2-1983, σε συνδυασμό με τα συγκεκριμένα περιστατικά,δηλαδή την εσφαλμένη εγγραφή από τους ΟΤΑ του επωνύμου γυναικών που παντρεύτηκαν μετά την 18-2-1983, κατά τους πρώτους μήνες εφαρμογής της διατάξεως του άρθρου 1388 ΑΚ, ως τροποποιήθηκε με το άρθρο 15 του Ν. 1329/1983, οι δε γυναίκες αυτές, επί μία εικοσαετία περίπου, τόσο με το δελτίο ταυτότητας, που εκδόθηκε βάσει της εσφαλμένης αυτής εγγραφής των ΟΤΑ, και των πιστοποιητικών που χορηγήθηκαν από αυτούς, αλλά και με άλλα δημόσια έγγραφα, καθιερώθηκαν στις συναλλαγές με το επώνυμο του συζύγου τους, η δε αλλαγή αυτού,αυτεπαγγέλτως από τους ΟΤΑ μετά πάροδο μακρού χρόνου θα επιφέρει ανατροπή στις πραγματικές ή νομικές καταστάσεις που δημιουργήθηκαν,αντίθετη προς την δικαιολογημένη εμπιστοσύνη των πολιτών.

Κοιν.Γραφείο Μελετών
Ν Σ Κ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΡΑΤΟΣ
ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
Κυρίακή Γρηγορίου

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ
Η ΠΡΟΣΙΣΤΑΜΕΝΗ
Γραφ. Γραμ. Εξυπηρέτησης